

K. A. G O T T L U N D
R U O T S I N
S U O M A L A I S M E T S I Ä
S A M O I L E M A S S A

S U O M A L A I S E N K I R J A L L I S U U D E N
S E U R A 1928

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN
TOIMITUKSIA

174 OSA

KAARLE AKSEL GOTTLUND

RUOTSIN SUOMALAISMETSÄ SAMOILEMASSA

PÄIVÄKIRJAA VUODEN 1817 MATKALTA

SUOMENTANUT

VÄINÖ SALMINEN

HELSINKI 1928

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURÄ

*Suomalaisen Kirjallisuuden Edistämisrahasto
on taloudellisesti avustanut tätä julkaisua*

näköispainos ntamo 2014
ISBN 978-952-215-534-4

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

**HELSINKI 1928,
SUOMAL. KIRJALL. SEURAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ**

Sisällys:

Siv.

Suomentajan esipuhe	1
1. Matkavalmistuksia	11
2. Suomalaismetsiä kohti	27
3. Gottlund tapaa Svartnäsin suomalaisia	38
4. Hiirilassa, Hynnilässä y.m. Svärdsjön suomalaiskylissä..	67
5. Eksyksissä metsässä. Itä-Taalain ja Helsinglannin kyliä kiertelemässä	87
6. Papin kera Qvarnbergiin. Orsan Lehtomäellä	105
7. Matkalla Fågelsjöön. Eksyksissä. Uskonnollinen emäntä. Merkillistä kalastusta. Taikauskoa. Takaisin Lehto- mäelle.	137
8. Ruokalajeista. Lähtö Lehtomäeltä. Yöjalassa käynnistä ja kansan tavoista	154
9. Makkolan tienoon suomalaisia sukutarinoita. Juttuja papeista. Fridshammariin ja Moran kirkolle. Yöllinen seikkailu.	173
10. Matkalla Länsi-Taalaihin. Tarinoita	179
11. Länsi-Taalaita samoillemassa. Asutustarinoita	197
12. Tyngsjöstä Säfseniin. Hakkaraisista. Kaskeamisesta. Ros- voksi epäilystä suomalaisesta	216
13. Säfsenin nimismies. Ukko Ronkainen. Asutustarinoista ja runosaalista pitää kierrellessä	241
14. Tarinoita Kemppaisista, Putkoisista, Ampiaisista, Kettui- sista y.m. Itsepäinen suomalainen. Lähtö Säfsenistä. ...	271
15. Paluumatkalla	282
Suomentajan laatimia selityksiä ja lisäyksiä	
Liitteenä suomalaissuutujen kartta	

Toista sataa vuotta on vierähtänyt siitä, kun Kaarle Akseli Gottlund nuorena ylioppilaana teki aikanaan suurta huomiota herättäneet matkansa Keski-Skandinavian suomalaismetsiin. Tuloksettomaksi jäi hänen intomielinen työnsä ruotsalaistuttamisen pysähdyttämiseksi. Mutta Ruotsin sydänmaiden suomalaisten vaiheiden ja elämän valaisemiseksi hän keräsi rikkaat lähdekokoelmat. Hän aikoikin julkaista kuusi eri teosta metsäsuomalaisista, mutta painatukseen tarvittavien varojen puutteessa jäivät teokset aineskokoelmiksi, paitsi käsillä olevaa kuvausta ensimmäisen matkan vaiheista.

Tätä vuoden 1817 matkakertomusta yritti Gottlund saada 1840-luvulla painetuksi. Sensuuri sen hyväksyikin, vaatien kumminkin pyyhittäviksi muutamia kohtia, joissa kerrotaan liian avoimesti seikkailuista naisten parissa. Luonteensa mukaisesti Gottlund vain yltyi lisäilemään lemmenseikkoja. Lisäyksiä ja muistutuksia tähän 1840-luvulla alkuperäisen päiväkirjansa mukaan kirjoittamaansa matkakertomukseen hän on liittänyt vielä 1870-luvullakin.

Olen suomentanut esityksen sellaisenaan. Vain matkat ruotsalaiseuduilla ja laajahkot kuvaukset vuorikaivoksissa käynneistä on esitetty lyhyesti selostaen. Lukuihin ja kappaleisiin jako on suomentajan.

Lukijan opastukseksi olen loppuun liittänyt selityksiä ja lisäyksiä Gottlundin muista kirjoituksista.

Tässä kerrotut näkemykset ja kokemukset ovat yleensä totuudenmukaisia. Vain silloin, kun kirjoittaja puhuu itsestään, esim. naisten valloittajana, ihmeen tarkkana ampujana

K. A. GOTTLUND.

j.n.e., huomaa liioittelua, mutta samoja kaunistuskeinoja käyttävät useimmat muutkin matkakertomusten tekijät.

Gottlund yritti kiihkeästi puolen vuosisadan aikana, vaikka turhaan, saada näitä matkahavaintojansa suomalaisen yleisön luettaviksi. Kyllä ne vihdoinakin ansaitsevat päästä julkisuuteen — ja ilman sensorin pyyhkimisiä.

Suomentaja.

1.

Matkavalmistuksia.

Vaikka jo Otavan ensimmäisen osan esipuheessa olen kertonut matkani syistä ja tarkoituseristä, ei liene poluilta poikkeamista, jos tässäkin nuo syyt mainitsen, etenkin kun ne muodostavat sen näkökulman, mistä olen aloittanut, ja kun ne selittävät koko matkani kulkua.

19 vuoden ikäisenä muutin Turusta Upsalan yliopistoon, voisipa ehkä sanoa: jouduin lapsuuteni kodista Saimaan rannoilta vielä liian nuorena ja kokemattomana vento vie-raaseen maailmaan.

Turkulaisena ylioppilaana olin jo varhemmin, lukemalla »Phosphorosta» ja »Poetisk kalenderia», tavallaan kirjallisesti tutustunut Ruotsin n.s. fosforistiseen eli uuteen kouluun. Sen pyrkimyksissä suurempaan itsenäisyyteen Ruotsin kirjallisuuden alalla olin näkevinäni periaatteellisesti oikeata ja tarkoituserältään hyvää, jo senkin vuoksi, että se sopeutui minun omiin mielipiteisiin suomen kielen suhteen. Olipa siis vallan luonnollista, että saavuttuani Upsalaan tahdoin mielelläni lähemmin tutustua niihin henkilöihin, jotka jo ennen ainakin nimeltä tunsin heidän kirjoituksiensa välityksellä ja jotka aluksi olivatkin miltei ainoat tuttavani. Herrat *Palmblad* ja *Atterbom* olivat silloin tuon nuorten akateemisten kansalaisten yhdistyksen etunenässä. Nämä vahvasti ja usein kiivaasti väitellen puolustivat mielipiteitään runoudesta, kaunokirjallisuudesta, filosofiasta ja kielitieteestä n.s. vanhaa koulua vastaan, joka, niin paljon kuin se koettikin tehdä pilaa ja halventaa heidän mielipiteitään, ei silti milloinkaan voinut kieltää heidän ansioitaan tieteellisten aiheiden käsittelyssä ja uudemman saksalaisen kir-

jallisuuden maaperän muokkaamisessa Ruotsissa. Tämä ajatusten ja mielipiteiden taistelu oli jatkoa ja kehitystä sille taistelulle, jota aina on käyty ja aina tullaan käymään vanhan ja uuden ajan kesken, *entisen* ja *nykyisen* välillä; ja niin paljon melua kuin siitä aikanaan pidettiinkin, niin aika sen lopulta vaimensi ja sovitti.

Annettuani muutamia kirjoitelmia v:n 1817 Poetisk kalenderiin, joka ilmestyi jo 1816, olin tullut kosketuksiin maisteri *Atterbom'in* kanssa. Ja maisteri Palmblad oli tuskin minut nähnyt, ennenkuin hän maanitteli minua ilmoittamaan professori Rühsin teoksen »Finland och dess Invånare», josta silloin tuskin olin kuullut puhuttavankaan. Turhaan vetosin vähäpätöisyyteeni ja taidon puutteeseeni niin suuri-arvoista teosta arvostellakseni. Verukkeet eivät auttaneet. Sen ajan Upsalan kirjallisen lehden toimittajana selitti Palmblad kauan ja turhaan etsiskelleensä miestä, joka olisi ollut suomen kielen taitoinen ja pätevä arvostelemaan teosta, joka jo vuosikausia oli kierrellyt ruotsinkielisenä käännöksenä. Eikä hän jättänyt minua rauhaan, ennenkuin olin luvannut täyttää hänen toivomuksensa. Istuuduin siis kirjoittamaan arvostelua niin hyvin kuin osasin. Ja siitäpä pian paisuikin kirjan laajuinen, ja se painettiin kokonaisuudessaan »Svensk Litteratur-Tidningen» v:n 1817 n:oihin 19, 22, 24—26, 49—51. Tässä arvostelussa koetin esittää ja tehdä uskottavaksi suomen kielestä, runoudesta ja mytologiasta moniaita omiakin mielipiteitäni, joita sittemmin kehittelin laajemmin pian sen jälkeen, v. 1818 Upsalassa ilmestyneessä väitöskirjassani *De Proverbiis Fennicis*.

Olin siis parahiksi ollut nelisen kuukautta ylioppilaana Upsalassa, kun jo toisella jalallani seisoin runotarten alueella ja toisen survaisin syvälle viisauden hetteeseen. Ja pidemmälle en koskaan päässytäkään.

Rühsin näin ensimmäisen kerran mainitsevan, että sekä Ruotsissa että Norjassa oli suomalaisia siirtoloita. Ja heti virisi minussa halu päästä lähemmin tuntemaan tätä kansaa, osaksi lähemmin tarkatakseni, mitä Rühns niistä oli tiennyt kertoa, osaksi laajentaakseni omia tietojani kansasta, johon olin kiintynyt mitä suurimmalla rakkaudella.

Etsiskelin ja tarkastin kaiken lähdekirjallisuuden, josta RühS oli ammentanut tietonsa. Sen sijaan, että se olisi tyydyttänyt tiedonhaluni, se sitä vain lisäsi. Kyselin kaikilta niiltä tienoin kotoisin olevilta ylioppilailta saadakseni edes joitakin tietoja, mutta useimmat eivät edes olleet kuulleet puhuttavan näistä metsäsuomalaisista — eivät edes nimeäkään mainittavan. Ja ne ani harvat, jotka jotakin tiesivät, puhuivat niin eri suuntiin, etten tiennyt mitä oli uskominen. Toinen kehui, toinen laittoi, kumpikin liioitellen. Kun toinen sanoi, että he jo aikoja sitten olivat unohtaneet äidinkieltensä, suomen, sanoi toinen, että he edelleen olivat niin upo ummikkoja suomalaisia, etteivät saaneet tolkkua ruotsin sanasta. Nämä varsin vastakkaiset tiedonannot tekivät minut vieläkin kärkeämmäksi hankkimaan heistä varmuutta. Ja päätin kun päätinkin etsiä heidät metsistään saadakseni selvyuden totuudesta.

Matkani tarkoituksena oli siis pääasiallisesti:

1:ksi, hankkia lähempiä tietoja heistä voidakseni tarkastaa ja korjata professori RühSin tiedonantoja;

2:ksi, tarkoin tutkia heidän maahanmuuttoansa, elleivät he jo ylimuistoisista ajoista olleet asuneet näillä seuduilla;

3:ksi, ottaa selko erosiko heidän kielensä muusta suomesta, voidakseni likipitään arvostella, kuinka paljon suomen kieli oli muuttunut määrätyn ajan kuluessa, sillä onhan luonnollista, että jos nämä suomalaiset, synnyinmaastaan erillään, olivat asuneet Ruotsissa esim. 300 vuotta, niin heidän ja meidän kielemme mahdollinen eroavaisuus olisi sama kuin puolta pidempänä aikana (s.o. 600 vuotena) meidän maassamme syntynyt, koska kumpikin kansa toisistaan erotettuna eri tavoin on yrittänyt kehittää puhettansa juuri siksi, että kumpikin on erilaisissa oloissa elänyt eri maissa;

4:ksi, kerätä heidän muistotietojansa, jumalaistaruja ja runojansa ja vertailemalla niitä omiimme osapuulleen määrätä viimeksimainittujen ikä, sillä olihan ainakin todennäköistä, että jos heillä tavattaisiin samoja runoja kuin meidän maassamme, niitä oli Suomessa laulettu jo ennen heidän maasta lähtöänsä. Ja eroavaisuus johtuisi äsken

laskemastamme ajasta; tässähän se ei osoittaisi, miten kieli, vaan miten muistin varassa oleva satu tahi runo muuttuu.

Mutta huolimatta kaikista näistä laskelmista lienee historian kannalta katsottuna yhtä kohteliasta ruotsalaisille kuin suomalaisillekin, että he tulevat tuntemaan heimon, joka, niin lähellä kuin se kumpaakin on ollut, kumminkin on jäänyt molemmille tuntemattomaksi. Ja kun luultavasti tulevina aikoina ei enää ole mitään jälkiä suomalaisista näillä tienoin, kun ehkä epäillään, tokko niitä on ollutkaan ja kun historiankirjoittajat viheltävät tuolle vanhalle tarinalle — silloin, ellei ennen, käynee mielenkiintoiseksi kuulla aikalaisen havain-toja.

Saadakseni vanhemmiltani luvan sellaisen matkan tekoon oli minun ensin maaniteltava heitä. Tein sen panemalla kaiken kaunopuheisuuteni liikkeelle, enkä unohtanut esittää sitä voittoa, minkä toivoin siitä historialle koituvan. Isäni lupaa ei ollut vaikea saada. Ehtona oli, että lukukauden alussa taas olisin yliopistossa, että matkaan käyttäisin vain kesäloman ja että sitten sitä ahkerammin jatkaisin opintojani. Ja niin olin saanut sekä luvan että matkarahat, mikä olikin pääasia. Äidillinen hellyys oli vaikeammin voitettavissa. Äitini näki yrityksessä tuskin muuta kuin kaikenkaltaisia hengenvaaroja ja pelkäsi ainoan poikansa puolesta. Hän näki vierailla mailla suuria metsiä ja metsissä paljon ryövä-reitä. Turhaan neuvoi hän minua luopumaan yrityksestä, joka jo ennakolta hänelle tuotti niin paljon huolta. Minun oli vaikea vastustella hänen rukouksiansa, mutta sittenkin pääsi itsepintaisuuteni voitolle, ja hänkin antoi vihdoin viimein myöntymyksensä, kumminkin sillä nimenomaisella ehdolla, että joka postitse antaisin tietoja kohtaloistani ja että olisin niin viisas ja varovainen, etten panisi henkeäni ja terveyttäni alttiiksi vain sen vuoksi, että halusin puhutella muutamia talonpoikia.

Jo ennenkuin luvan olin saanut, olin aikeistani kertonut monille maanmiehilleni ja tuttavilleni ja nämä taas ystävil-leen, joten pian sekä tutut että tuntemattomat alkoivat kysellä, minne käsin aioin matkani suunnata. Siitä olin minä yhtä tietämätön kuin hekin tahi ainakin epävarma. Sillä

saamieni tietojen mukaan tapaisin suomalaisia Helsinglannissa, Gestriklannissa, Taalaissa, Vermlannissa y.m., mutta kaikkialla vain sellaisia, jotka olivat äidinkieltensä unohtaneet, seutuja, missä kieli oli kuollut — mutta sellaisiahan minä en tavoitellut. Kun siis vihdoin ikävöimäni lupa saapui ja mitä lähemmäksi loppuaan lukukausi kului, sitä enemmän aloin aprikoida matkan seikkailuja, joita äitini kirjeet elävöittivät mielikuvituksissani. Toive olla ensimmäinen, joka lähemmin tutkiskelisi Suomen heimon jäännöksiä Ruotsin ja Norjan sydänmailla, oli tähän saakka niin kokonaan saanut mieleni lumoihinsa, ettei siihen mahtunut muita ajatuksia. Mutta kun nyt näin toiveeni toteutuneen, alkoivat vähitellen muutkin tunteet pyrkiä esille. Jo täälläkin yksinäisenä ja vieraana, erotettuna omaisista ja ystävistä, tulisin nyt häipymään vieläkin vieraamman väen joukkoon. Voisinhan sairastua, jopa kuollakin, ja vanhempani eivät koskaan saisi tietää, miten olin menehtynyt; ja että minulta varastettaisiin, minut rosvotettaisiin ja ryövättäisiin, oli mielestäni yhtä mahdollista. Mitä enemmän mietin sitä, että minun tuli samoilla suurien erämaiden halki, sitä enemmän intoni laimeni. Jopa toivoin, etten koskaan olisi kellekään puhunut suunnitelmistani, sillä silloin olisin kaikessa hiljaisuudessa voinut niistä luopua. Nyt en niin voinut menetellä, ellen tahtonut punastua rohkeuden puutettani. Toisin sanoin: kun olin sanonut *a:n*, oli *b:kin* sanottava. Minun oli myönnettävä, että nyt oli pakko matkustaa, ja tuo epämieluisa tunne vähensi sitä iloa, minkä vapaa tutkimusinto oli herättänyt. Minä läksin — mutta niin sekavin tuntein, etten niitä tässä voi kuvata. Tieteellistä tulosta en ollut jättänyt näköpiiristäni, mutta se häipyi kuin kaukaisena usvana, ja ajatus, etten konsanaan palaisi, oli liian elävä voidakseni sen mielikuvituksestani karkoittaa.

Nyt vasta olisin ollut valmis hankkimaan itselleni jonkun matkatoverin; mutta se oli jo liian myöhäistä. Moni sanoi halua olevan, mutta jokaisella oli jokin este, useimmilla se, että ensin piti siitä olla kirjeenvaihdossa vanhempiensa kera. Ainoa, joka oli heti valmis minua seuraamaan, oli eräs maanmieheni, ylioppilas Höckert, syntynyt Vaasassa, sitä

paitsi suomen kieltä taitamaton. Mutta hänen luonteensa ja mielenlaatunsa soveltuivat niin vähän minun luonteeseeni, että heti epäsin hänen tarjouksensa, sillä aavistelin, että hänen seuransa olisi minulle enemmän haitaksi ja kiusaksi kuin hyödyksi. Ainoa valmistus, johon olin ryhtynyt, oli se, että hyvissä ajoin olin tilannut villakoiranartun leipuri Sandbergilta. Mutta matkalle lähtiessäni havaittiin sen olevan siunatussa tilassa, ja kun en matkalla tahtonut jäädä odottelemaan sen synnytystä, luovuin siitä ja tilasin sen sijaan vastaisen varalle yhden sen pennuista. Palattuani matkaltani sainkin pennun, jonka vein kotiini levättini taskussa. Siitä kehkeytyi sittemmin laajalti kuulu *Saukko*.

Varustukseni olivat sängen yksinkertaiset. Puolustautuakseni rosvoja vastaan, joista äitini oli minua varoittanut, otin mukaani kaksipiippuisen englantilaisen pistoolin ja vanhan venäläisen ulaaninsapelin. Sen entinen omistaja oli viime sodassa kaatunut kenttävahdin hyökkäyksessä Juvalla. Sitä paitsi, ollen lintujen ampuja ex professo, varasin itselleni hienon ja kauniin luodikon, jonka eräs pohjalainen talonpoika oli valmistanut. Sen olin 1813 ostanut silloin Venäjän vankeudesta, viimeksi Silistrasta Bulgaariasta palanneelta suomalaiselta aliupseeri Israel Plathanilta. Tämä pyssy oli niin varma, että sillä läheltä, t.s. 70—80 askeleen matkalta, saattoi osata varpusta silmään. Ruotsin tiekartta sekä kompassi y.m., Hülphersin »Dagbok öfver sin Dahle-Resa» sekä muutammat muistiinpanot metsäsuomalaisista v:n 1795 Åbo Tidningarista olivat ainoat kirjoitukset, jotka otin mukaani ja jotka minä vaatekerran kera sulloin matkalaukkuun, joka oli liian suuri selässä kannettavaksi ja josta minulla sittemmin oli monta vastusta, kun sitä oli kuljetettava halki metsien ja yli vaarojen. Tähän voinen vielä lisätä huiluni, kirjoitusneuvoni y.m. sekä kirjoituslaatan, jota aina pidin taskussani voidakseni heti kirjoittaa muistiin, mitä tapahtui. Erästä päähänpistosta minun ehkei pidä olla puhumatta, kun se saattaa tulla hyödyksi monelle muullekin, jonka niinkuin minun on uskottava itsensä vieraiden turviin. Tiesin näet, kuinka vaarallista usein on näytellä muille rahojaan, samaten kuin toiselta puolen osoittaa liiallista epäluuloi-

suutta, kun muutamat aina kääntävät selkensä avatessaan lompakkonsa — mikä joskus saattaa aiheuttaa luulon, että siinä on runsaasti rahaa — ja päätin kulkea keskitietä, mikä ei aina ole helppoa. Kun minulla sitä paitsi oli periaatteena aina pitää rahat taskussani, niin oli sitä vaikeampi salata niitä uteliailta katseilta, osoittamatta silti epäluuloisuutta — niin tehdä ne näkymättömiksi, vaikka niitä näyttelikin. Olin sitä varten vaihtanut itselleni joukon 20 ja 30 taalarin panko-seteleitä, joissa oli tyhjä kaksoislehti tahi kuten sitä silloin nimitettiin »kaprokki.» Nämä setelit käänsin minä jok'ikisen kirjeen muotoiseksi, niin että kaprokin sisä- ja siis puhtaampi puoli tuli uloskäsin. Nämä kirjeet, jotka eivät tulleet aivan kauninmuotoisia, suljin sitten sohloisesti ja varustin ne epäselvällä päällekirjoituksella, osoitettuna piialle tahi palvelusneitsyelle Anna Laurintyttäreille Qvarnsbergiin, rengille tahi talonvoudille Matti Matinpojalle Koivumäelle j.n.e. Niinpä minun lompakkoni sisälsi vain muutamia taalareja rahana sekä nämä kirjeet, jotka eivät saattaneet herättää mitään huomiota, koska ne olivat liian ohuita sisältääkseen 12-killinkisen ja liian paksuja ollakseen läpinäkyviä, semmin-kin kun pankin vankan paperin ulkopuolinen, likainen sivu, joka kuin kaupanpäällisinä roikkui joka setelissä, sisäänpäin käännettynä kuin harso peitti itse tekstin. Koko matkakassani nousi 214 taalariin, ja minä saatoin kenelle tahansa huoletta näyttää taskukirjani, sillä olin varma, että jos rahani varastettaisiinkin, niin jätettäisiin koskematta nuo kirjeet, joista ei saataisi tolkkua. Rahaa tarvitessani oli vain poikettava lähimpään pappilaan, tehtaaseen tahi kartanoon vaihtaakseni jonkun kirjeen vastaaviin pikkuseteleihin.

Minun kävi niinkuin jokaisen, joka satuloi varhain ja ratsastaa myöhään; vähän minulla oli hommattavaa itse matkan varalle, mutta paljon puuhattavaa, ennenkuin sille saatoin lähteä, ja kaikki, minkä olin siirtänyt päivästä toiseen, kerääntyi viime hetkeen, niin että olin tulla päästäni pyörälle.

Olin päättänyt jäädä juhannukseksi eli kesäkuun 25:nneksi Upsalaan. Tätä päivää, jota kaikkialla vietetään kesän juhlanä, ei ainoastaan pidetä Upsalassa pisimpänä, vaan

myöskin vuoden ikävimpänä, minkä omasta kokemuksestani voin todeta. Melkein kaikki, joilla kaupungissa henki on, virtaa tänä päivänä maalle, vieläpä kaikille suunnille, niin että usein tapaa kaupungin siihen määrin asukkaista tyhjentyneenä, ettei tuntikausiin ihmistä näe kadulla. Saattaisi miltei luulla, että rutto tahi sota on häätänyt asukkaat taloistansa, jotka autioina ja kuni suruissaan töröttävät, kunnes myöhemmin illalla taas näkee tuttuja naamoja ryhmittäin palaavan koteihinsa. Ja ravintolat sekä ruokapaikatkin ovat perintötavan mukaisesti suljetut siitä syystä, että kaikki piiat ja palvelijat ovat lähteneet taloista, joten se, joka ei ole ennakolta valmistunut, saa rahat taskussaan nähdä nälkää.

Minua ei sellainen kohtalo odottanut. Olin tutustunut maanmieheeni, professoriin, tohtori Bomansonin ja olin kuin omainen hänen kodissaan. Tämä pääsyni kaupungin arvossapidetyimpiin koteihin oli vieraanvaraisissa perheissä tuottanut minulle mahdollisuuden seuraelämän jalostaviin huveihin, joita yleensä ei ole tarjolla opiskelevalle nuorisolle. Ja nytkin olin kutsuttu viettämään juhannukseni hänen luonsa. Hänen naistensa seurassa kävin iltapäivällä tavallisella sotilastenharjoituskentällä Eklundshofin luona, missä Upsalan läänin asevelvolliset tänään suorittivat n.s. loppuharjoituksensa lukuisan kansanjoukon, enimmäkseen sukulaisten ja ystävien ollessa läsnä.

Koko seuraava päivä kului pienien saatavien karhumiseen tovereiltani ja omien velkojeni maksamiseen muille ja lukukauden aikana lainattujen kirjojen takaisin viemiseen ja saamiseen. Seuraava, siis kesäk. 27 p., oli määrätty lähtöpäiväkseni ja olin sen vuoksi hyvissä ajoin tilannut hevosen klo 9:ksi illalla. Menin jo aamuvarhaisella jäähyväisille professori Bomansonille, joka oli luvannut lähettää minulle rahaa, jos kassani osoittautuisi riittämättömäksi. Minulla ei ollut aikaa jäädä hänen aamiaiskutsuilleen, vaan riensin toimittamaan asioitani. Tuntui kuin kaikki tänään olisi vannoutunut riistämään minulta harvat jäljelläolevat tunnit, jotka liiankin hyvin tarvitsin matkavalmistuksiin. Muun muassa olin päivän postissa saanut kirjeitä kotoani, ja niihin

“Sillä tapahtuu usein, että sekä isä että äiti kulkee sen huoneen läpi, missä naapurin poika makaa talon tyttären vieressä, ilman että he kiinnittävät siihen mitään huomiota. Samoin tapahtuu vielä useammin, että nuorimies kulkee ukon ja eukon makuukamarin läpi tullakseen tyttären luo. Ja vieläkin oudompana ansaitsee tulla mainituksia, että jos nuori mies lähikylistä, vaikkapa kauempaa-kin jää yuöksi taloon, missä on nuoria tyttöjä, ja jos hän on kunnolliseksi tunnetu ja myös hänen isänsä huone, niin hänelle tehdään ystävyys- ja luottamuksen osoitukseksi makuutila tyttären viereen.”

“Gottlund yritti kiihkeästi puolen vuosisadan aikana, vaikka turhaan, saada näitä matkahavaintojansa suomalaisen yleisön luettaviksi. Kyllä ne vihdoinkin ansaitsevat päästä julkisuuteen - ja ilman sensorin pyyhkimisiä.” - Suomentaja Väinö Salminen, 1928

näköispainos ntamo 2014

